

EEN THEMA-VIERING OP ROZE ZONDAG, 17 juni 1990. Ontmoetingskerk Haarlem-Schalkwijk.

door Jurjen Beumer.

'Het oog kan niet tegen de hand zeggen: ik heb jou niet nodig. En het hoofd kan niet tegen de voeten zeggen: ik heb jullie niet nodig.' 1 Korinthe 12:21.

1.

Het was tijdens een grote kerkelijke vergadering. Op de agenda het punt om te spreken over het inzegenen van andere levensverbintenissen dan het huwelijk. Een mevrouw krijgt het woord. Ze gaat staan, bladert heftig in een bijbel en zegt: 'u ziet het toch, het staat er toch, het mag toch niet; 'En gij zult geen gemeenschap hebben met een, die van het mannelijk geslacht is, zoals men gemeenschap heeft met een vrouw: een gruwel is het' (Leviticus 18:22). Waarop een collega achter mij pardoos er overheen zegt: 'maar mevrouw, er staat toch ook dat vrouwen in de gemeente moeten zwijgen en u staat hier te praten. Het staat er echt: 'Zoals in alle gemeenten der heiligen moeten de vrouwen in de gemeenten zwijgen; want het is haar niet vergund te spreken, maar zij moeten ondergeschikt blijven, zoals ook de wet zegt' (1 Korinthe 14:34).

Dit voorval schetst ons probleem ten voeten uit. Het schriftberoep, zo dat zo mooi heet, je beroepen op bepaalde teksten in de bijbel is een overloze en vaak vruchteloze bezigheid. Iedere ketter heeft zijn letter. Er is altijd wel een tekst te vinden die het tegendeel beweert van wat de een als hoogste wijsheid aanreikt. Niemand houdt zich aan de strikte cultuur-gebonden geboden uit een boek als Leviticus, maar we slaan er wel homoseksuelen mee om de oren. Een dubbele moraal dus. En toch, de bijbel is en blijft HET grote bronnenboek voor ons geloof, richtsnoer, wegwijzer, weg ten leven. Hoe kom je daar nu uit, vanochtend bijvoorbeeld als we spreken over homosexualiteit. Ik weet dat veel mensen worstelen met dat kleine zinnetje 'maar het staat er toch!'.

Kunnen we elkaar daar in helpen? Jawel!

2.

Om te beginnen even onze oordelen en vooroordelen even opschorten. Dat is een heel moeilijk begin, want diep in ons hart vinden we het eigenlijk toch maar eng om over seksualiteit te praten; je lijf, je lichaam, al die signalen en verlangens die ons lichaam uitseint, al die codes van wat wel en niet mag die ons ingeprent zijn. Is het U wel eens opgevallen dat we daar ook in de kerk zelden over spreken of preken, terwijl het in de bijbel zo vaak gaat over het lichaam, over liefde, over gemeenschap hebben met elkaar etc. en niet alleen in het boekje Hooglied.

Dan daarna, als het ons gelukt is, een beetje los te komen van ons zo-zeker-weten, dan wordt het tijd om ook die teksten serieus te bekijken. Klopt dat nou eigenlijk wel wat ik met de hand op de bijbel beweert? Hoe staan die teksten in hun 'kontekst'; in het verhaal zelf? Hoe was die tijd zo'n tweeeenhalf duizend jaar terug? Kunnen we daar iets van weten? Kijk, met zulke vragen kun je naar een leerhuis, naar een bijbelwerkplaats in deze kerk bijvoorbeeld. In een kerkdienst zet je elkaar op weg, bemoedig je elkaar; in een gezamenlijke bijbelstudie school je jezelf. Op die teksten is enorm veel gestudeerd de laatste jaren. U kunt daar kennis van nemen. Het fantastische bij dit alles is wel dat degenen die het betreffen, je kunt ook zeggen, die het slachtoffer van al die geheide meningen zijn geworden, ZELF op onderzoek zijn uitgegaan. Dat is het beginpunt van BEVRIJDINGS- theologie geworden. Armen in Latijns-Amerika die de bijbel ontrukten aan hun bazen en aan hun kerk die heulde met die bazen; vrouwen die eindelijk de bijbel gingen lezen door hun eigen bril en niet door de bril van mannelijke hoogleraren in de theologie, homoseksuelen die zelf op onderzoek uitgingen en die teksten waar ze jaren onder geleden hadden ontzenuwden.

Zo komen we dus verder: eerst onze oordelen opschorten, dan in het leerhuis kennis nemen van datgene wat onderdrukte groepen ZELF hebben gevonden in bijbel en theologie.

En dan als derde dat u zich misschien aansluit bij een werkgroep als hier vanmorgen aanwezig, de werkgroep kerk en homosexualiteit. Misschien bent u zelf homo, misschien heeft u dat tijdenlang verborgen gehouden. Of misschien kent u homo's. Nu nog horen ze alleen maar negatieve dingen van de kerk over homosexualiteit. De bisschop van Haarlem die steeds maar nare en rare dingen blijft zeggen, de e.o. die blijft drammen en rammen en zo goed weet wat God van homo's vindt. Maar langzaam, ook tegen deze kerkelijke verdrinking in, groeit een klimaat waar mensen tot hun recht kunnen komen. Dat toch is de bedoeling van 'gemeente-zijn'. Niet losse bijbelteksten maken daar de dienst uit, maar achter al die woorden doemt het gezicht van Christus op. Jezus oordeelde niet, maar luisterde. Je ziet het voor je, die luisterende Jezus: 'Jij heb je dat allemaal meegemaakt, jij zwarte, jij vrouw, jij homo, omdat je ... op een klein onderdeel ietsje anders bent dan, ... ja, dan wie eigenlijk!

3.

En waar denkt U dat die oppositie tegen het aangaan van een andere levensverbintenis dan het huwelijk ligt? Nee, men is heus niet tegen een zegen vragen over een heugelijke gebeurtenis. Welnee, de oppositie is zo hevig omdat het hier om het gegeven homosexualiteit gaat. Het klopt ook, nergens komt het zo dicht op je lijf als in deze

vragen. De homo daagt ons uit om ons bezig te gaan houden met onze eigen seksualiteit; hoe zitten we zelf in elkaar, hoe functioneren onze eigen seksuele gevoelens, stoppen weg dat weg, praten we erover met onze kinderen? Heel dicht op ons lijf, steeds in deze zaken: de zwarte daagt ons uit om ons te bezinnen op ons blank-zijn, wat 'wit' heeft aangericht in de geschiedenis. De vrouw daagt ons uit om ons te bezinnen op ons man-zijn; hoezeer onze samenleving altijd en alles vanuit het man-zijn bekijkt. Ja, ik kan mij die oppositie wel voorstellen, want het wordt onveilig en onrustig in huis als je al deze vragen toelaat.

4.

De christelijke gemeente laat al deze vragen toe. Zij laat zich bevragen met name door hen die jarenlange oppressie hebben moeten ondergaan. Als vrouwen, als homo's, als arbeiders, als zwarten zich niet meer thuisvoelen en afhaken en de kerk vaarwel zeggen hoe zal dan ooit die bevrijde wereld komen waarvan de bijbel droomt?

Hoe ziet dat klimaat er bij jullie uit in Korinthe, in Haarlem. Die brief van Paulus is ook aan ons geschreven. Korinthe is geen gemakkelijke gemeente. Paulus heeft deze gemeente gesticht en schrijft hen nu een brief waarin hij ingaat op dingen die hem ter ore zijn gekomen. Hij spaart ze niet en vermaant ze in een groot aantal zaken waarbij de hoofdzaak is dat hij in alle conflicten steeds van zichzelf afwijst naar Jezus Christus. 'Dat moeten jullie ook voor ogen houden' zegt-ie. 'Jullie zijn gekocht en betaald.' (6:20 en 7:23). Natuurlijk weet Paulus ook dat mensen verschillend zijn, dat steeds op de loer ligt dat mensen verleid worden, dat ze met elkaar in de clinch gaan. Daarom werkt hij langzaam toe naar het beeld van dat ENE lichaam met die VELE leden. Het is een bekend stuk, we lazen het zoeven. Het lijkt of Paulus zeggen wil. Probeer nu eens van die verscheidenheid in en tussen mensen GEEN PROBLEEM te maken, maar zie het als een GAVE.

De voet, de hand, het oor en het oog. Ze hebben elkaar nodig. 'Het oog kan niet tegen de hand zeggen; ik heb jou niet nodig. En het hoofd kan net tegen de voeten zeggen: ik heb jullie niet nodig (21)'. Sterker nog: de kleinste en zwakste leden van het lichaam daar moet je juist zuiniger op zijn; de edele leden staan vanzelf al in de belangstelling. Zo zit ons mens-zijn en mede-mens-zijn dus in elkaar; organisch een geheel, met elkaar verbonden in verscheidenheid. Dat maakt dat lichaam zo fantastisch; het ene lid kan niet zonder het ander. Als je kiespijn hebt, zo'n klein wit kiesje met een klein gaatje, dan voel je je over de hele linie niet lekker. 'Als een lid lijdt, lijden alle leden mede, als een lid eer ontangt, delen alle leden in de vreugde'. (26) En dan komt het: 'Jullie nu zijn het lichaam van Christus en ieder voor zijn deel leden.' (27) Die verscheidenheid aan leden, die bonte stoet van mensen daar gaat het vanochtend om. Als we dat van de apostel zouden kunnen leren, ook ten aanzien van de variëteit in seksuele geaardheid Homosexualiteit hoort niet thuis in een rijtje als gezond/ziek, goed/slecht, gelukkig/ongelukkig, natuurlijk/onnatuurlijk, vruchtbaar/onvruchtbaar etc. Nee, integendeel: als we dan toch rijtjes maken dan noemen we een scala aan veelkleurigheid van het schepsel mens. Je hebt ze in soorten, de een niet beter en/of slechter dan de ander: wit/zwart, man/vrouw, ouderen/jongeren, hetero/homo-lesbisch, rechtshandig/linkshandig, blond/zwart/rood haar, gevoel/verstand, techniek/kunst etc etc. Waar dit onderscheid in de kerk gemist wordt doet ze zichzelf te kort, en beledigt ze de Schepper die zo'n fantastisch schepsel als de mens in die hele grote variëteit heeft geschapen. Zeker, geschapen als een opdracht; om met die hele bonte verscheidenheid het mens-zijn te leren, om elkaar in al die gradaties te ontmoeten in bijvoorbeeld een ONTMOETINGS-kerk. Dit alles samen vertegenwoordigt het lichaam van Christus zegt onze tekst, in het avondmaal, in de eucharistie breken en delen we dit lichaam, dat wil zeggen: we gaan verder in die kracht van Christus, om uit te waaiëren in de bevrijdende kleuren van de regenboog, op zoek naar geluk, vrede, heelheid. Echt, kerk-zijn is een feest!

'Als wij met open en nuchtere waarneming op deze aarde zulk een zich voortzettend getal van vrouwen en vrouwen en mannen en mannen gadeslaan die zels in een bedreigende cultuur niet ophouden een eigen liefdesaanleg met ontroerende ernst en bloei te handhaven, dan kan de gelovige niet anders begrijpen: deze behoefte en deze kunst om te beminnen en bemind te worden is niet zomaar een toe-val, nog minder een ongeval. Zij is een vondst, een ontwerp van de Schepper. Zij is gave en opgave. Net zoals zon, maan en sterren dat zijn, of zwart, bruin of blank, of man en vrouw als paar. (...) Ja, de Schepper is tuk op verrassingen ...' (J. van Kilsdonk, De Schepper is tuk op verrassingen, IN: 'De woestijn zal bloeien als een roos.' Van Hille-cahiers, Amsterdam z.j. blz 49/51)